

Plan nytt

I denne utgave

Tidsfrister i planleggingen

Svalbard

Planlovutvalget

Universiell utforming

Bymiljømeldingen

Fylkesplanlegging

Aktuelle plansaker

Januar 2003

MILJØVERNDEPARTEMENTET

Innhold

Leder	1
Tema: Tidsfrister i planleggingen	2
Miljøvernminister Børge Brende: Raskere og rimeligere planbehandling	
De enkelte lovforslagene	
Praksis blir lov	5
Vil fastsette frister lokalt	6
Tema: Svalbard	
Svalbardmiljøloven og forskrift om konsekvensutredninger og avgrensing av planområdene	8
Tema: Planlovutvalget	
Planer er makt	10
Universell utforming	
Miljøverndepartementet koordinerer handlingsprogram for universell utforming	12
Tema: Oppfølging av bymiljømeldingen	
Gode byer gir bedre helse	14
Planlegging for høy livskvalitet	16
Bymiljøpris til Kristiansand	17
Tema: Samarbeidsprogram	
Fylkesplanleggingen må bli et viktig instrument for det regionale partnerskapet	18
Aktuell forskning	20
Aktuelle plansaker	22
Pressemeldinger	25
Planmøte i Stavanger	28
Internasjonal avtale om miljøvurderinger av planer, programmer, politikk og lovgivning	30
Tema: Prosessledelse	
Kurs i prosessledelse i plan og utviklingsarbeid	32
Norsk plan fikk god mottakelse på internasjonal konferanse'	35
Veileder: T-1412 Digitale planer etter Plan- og bygningsloven	36

Leder

Fokus på god planleggingspraksis

Det meste av våre fysiske omgivelser, boliger, næringsområder, veger, golfbaner, hyttefelt, friområder og bevaringsområder, er resultat av vedtak etter plan- og bygningsloven. Planleggingen må derfor være konkret, åpen og tydelig slik at berørte kan se konsekvensene og være med å påvirke vedtak som skal fattes.

Planlegging etter plan- og bygningsloven er et meget viktig virkemiddel for samfunnsutviklingen og miljøvernarbeidet. Det er som kjent kommunene som har hovedansvaret for planleggingen. Praksisen i kommunene er derfor avgjørende for hvilke konkrete resultater som oppnås. Noen få saker bringes inn for Miljøverndepartementet. De avgjørelser jeg tar i slike saker gir viktige signaler og konkretiserer den nasjonale arealpolitikken.

Fremfor alt er jeg opptatt av at plansystemet skal fungere effektivt – både med tanke på vern og utbygging. Derfor har Regjeringen fremmet lovforslag om tidsfrister i planleggingen, som skal gjøre den kommunale saksbehandlingen mer forutsigbar. Også fylkeskommuner og statlige fagmyndigheter må bidra ved at fristene for å fremme innsigelser til regulerings- og bebyggelsesplaner strammes inn.

Det er nå over 16 år siden plan- og bygningsloven trådte i kraft. Planlovutvalget foretar en systematisk gjennomgang av hele plansystemet for å se på hvordan loven kan fornyes og gjøre oss enda bedre i stand til å løse morgendagens utfordringer. Jeg avventer nå utvalgets andre utredning som snart vil foreligge.

Dersom loven fortsatt skal være et sentralt verktøy for samfunnsutviklingen og miljøvernet, må vi sørge for at systemet oppleves som enklere og mer effektivt. Planlegging er til syvende og sist politikk – den skal uttrykke politiske mål og prioriteringer, og være et effektivt redskap for konfliktavklaringer. Gode planer skal gi både næringsliv, offentlige myndigheter og verneinteresser et felles grunnlag for en positiv og miljøvennlig samfunnsutvikling.

Børge Brende

Tema: Tidsfrister i planleggingen

Miljøvernminister Børge Brende:

Raskere og rimeligere planbehandling

Regjeringen fremmet 16. august 2002 Miljøverndepartementets forslag til endringer i plan- og bygningsloven om tidsfrister i planleggingen og om kart og stedfestet informasjon. Dersom Stortinget vedtar forslaget, vil det føre til at behandlingen av reguleringsplaner blir betydelig raskere enn i dag.

– Endringene vil føre til en mer effektiv planprosess og vil gi store innsparinger for samfunnet. Viktige tiltak, både utbygging og vern, vil kunne realiseres raskere, sier miljøvernminister Børge Brende.

En utredning fra KanEnergi AS viser et innsparingspotensiale på 3,5 mrd. kroner ved mer effektiv plan- og byggesaksprosess. Selv om en også må være oppmerksom på mulige kostnader ved kortere behandlingstid, vil forslagene føre til betydelige innsparinger.

– Gjennom nye regler i plandelen av plan- og bygningsloven foreslår regjeringen å innføre tidsfrister for å effektivisere behandlingen av reguleringsplaner. Vi foreslår 12 ukers frist for kommunens behandling av private reguleringsforslag og en rapporteringsplikt i saker som tar lang tid. Dessuten foreslår vi 12 ukers frist for kommunestyrets behandling av planutvalgets reguleringsforslag, opplyser Brende.

Også andre myndigheter berøres av endringene. Innsigelse fra andre offentlige myndigheter til kommunale reguleringsforslag må komme innen den frist kommunen setter. Det foreslås i tillegg en ny bestemmelse om bedre kartgrunnlag, som igjen vil bidra til bedre planbehandling.

De enkelte lovforslagene

NÆRMERE OM DE ENKELTE LOVFORSLAGENE

Frist for behandling av private forslag om regulering.

En stor andel av de reguleringsforslag som blir vedtatt, er framsatt som private forslag etter pbl. § 30. Departementet foreslår en frist på 12 uker for behandling av private reguleringsforslag. Selv om loven i dag krever at planforslag skal behandles "snarest mulig", vil forslaget bidra til effektivisering i tidsrommet fra kommunen mottar forslaget og fram til første gangs politiske behandling.

Departementet foreslår at fristen kan fravikes ved avtale mellom forslagsstiller og kommunen. Dette

kan være aktuelt i de tilfeller der det foregår en konstruktiv prosess slik at det er ønskelig at planforslaget bearbejdes og utvikles før det behandles i planutvalget.

Departementet vil vurdere å utarbeide en forskrift om økonomisk kompensasjon dersom fristen for behandling av private reguleringsforslag ikke overholdes.

RAPPORTERINGSORDNING UNDER BEHANDLINGEN AV REGULERINGSFORSLAG SOM TAR LANG TID

Departementet foreslår at det innføres en plikt for kommuneadministrasjonen til å underrette planutvalget dersom det har gått mer enn 24 uker siden det ble besluttet å legge forslaget ut til offentlig ettersyn. Dette vil bevisstgjøre kommunen på tidsbruken også etter at planutvalget har foretatt første gangs behandling. I praksis betyr dette at administrasjonen må gi en redegjørelse til planutvalget dersom det går mer enn 24 uker mellom planlov-

FOTO: SVEIN MAGNE FREDRIKSEN

utvalgets første og annen gangs behandling. Frist for kommunestyrebehandling av reguleringsforslag.

Departementet foreslår at det innføres en ny frist på 12 uker for å behandle saken i kommunestyret etter at planutvalget har ferdigbehandlet saken. Fristen betyr at møtefrekvens i kommunestyret, mekling ved innsigelse og avtaleinngåelse for utbyggingsavtaler må koordineres.

FRIST FOR INNSIGELSE TIL REGULERINGS- OG BEBYGGELSESPANFORSLAG

Departementet foreslår at fylkeskommunen, statlige fagorganer og nabokommunen må fremme innsigelse til regulerings- og bebyggelsesplanforslag innen den fristen som settes for uttalelse til plansaken. Forslaget betyr at berørte myndigheter skal gis en frist for innsigelse, og at fristen skal være rimelig. Ved vurderingen av hva som er en rimelig frist, må kommunen ta hensyn til vanlig saksbehandlingstid hos berørte myndigheter, inkludert eventuell politisk behandling. Fristen

må også tilpasses til andre lovbestemte frister, for eksempel kulturminnelovens § 9 om automatisk fredede kulturminner.

I praksis betyr endringen at tidspunktet for innsigelse framskyndes til før planutvalgets annen gangs behandling. Dermed blir planprosessen raskere, ryddigere og enklere å håndtere for kommunene.

KART OG STEDFESTET INFORMASJON

Departementet foreslår en egen bestemmelse om kartgrunnlag for de formål som omhandles i loven, blant annet for å utarbeide planer. Forslaget klargjør gjeldende ansvarsfordeling hvor kommunen skal sørge for at det foreligger et oppdatert offentlig kartgrunnlag. Staten skal stille nasjonale kartdata til rådighet og samarbeide med kommunen om felles kartdatabaser. Forslaget gir kommunen hjemmel til å pålegge tiltakshaver å utarbeide kart og til å kreve at data leveres på digital form i større saker.

Skjematisk framstilling av de ulike fasene når et privat forslag om regulering blir vedtatt:

Fase 1:

Idé hos forslagsstiller

- Kunngjøring
- Underretting til grunneiere og rettighetshavere
- Evt. kontakt til kommunen

- Planutforming

Fase 2:

Saksforberedelse i kommunens administrasjon

- Saksforberedelse i kommunens administrasjon

- Førstegangsbehandling i det faste utvalget for plansaker
- Forslag om frist på 12 uker

Fase 3:

Forslaget fremmes av planutvalget

- Offentlig ettersyn
- Varsel til berørte myndigheter
- Forslag om frist for innsigelse

- Saksbehandling i kommunens administrasjon
- Evt. tilpassing av planforslaget

- Andregangsbehandling i det faste utvalget for plansaker
- Forslag om evt. rapportering

Fase 4:

Planutvalgets innstilling går til kommunestyret

- Vedtak i kommunestyret
- Forslag om frist på 12 uker

Fase 5:

Evt. innsigelse eller klage

- Innsigelse avgjøres av Miljøverndepartementet
- Klage avgjøres av fylkesmannen

Grafisk framstilling av departementets forslag til frist for innsigelse ved behandling av reguleringsplan:

Departementets forslag til frist for innsigelser

Dagens frist for innsigelser

Periode for offentlig ettersyn
(§ 27-1 nr. 2 første ledd)

Frist for uttalelse fra berørt myndighet
(§ 27-1 nr. 2 første ledd)

Kommunestyrevedtak

Førstegangsbehandling
i planutvalget

Andregangsbehandling
i planutvalget

Praksis blir lov

Et halvt år regner Arkitektlaget på Kongsvinger fra idé til ferdig plan. Det er raskere enn de fristene Regjeringen vil lovfeste.

Tekst: Svein Johansen

I Kongsvinger, Hedmarkskommune med vel 17.000 innbyggere, er ikke kommunal plankapasitet og -praksis noe hinder for private utbyggingplaner.

– Det går pluss minus et halvt år fra vi har idéen til planen blir vedtatt i kommunestyret. Vi er godt fornøyd med måten private reguleringsforslag blir prioritert på. Kommunen viser vilje til å sørge for den nødvendige kapasiteten, sier arkitekt Terje Martinsen i Arkitektlaget. Firmaet med 12 ansatte legger fram 10–15 private reguleringsforslag i året.

Martinsen og Arkitektlaget drøfter alltid planidene i forhåndskonferanser med kommunen og offentliggjør planstart.

– Det koordinerer arbeidet vårt med det eksisterende planverket og den tekniske infrastrukturen. Vi får også et inntrykk av om planen vil være kontroversiell. Denne klarleggingen før vi begynner er med på å effektivisere prosessen etterpå. Dessuten er vi nøye med å holde fristene for innlevering. Mister du et kommunestyremøte, mister du en måned, påpeker Martinsen.

Etter vedtaket i Planutvalget bruker Kongsvinger sjelden mer enn 30 dagers høringsfrist. Lengden på saksbehandlingsperioden etterpå varierer med kontroversene i planen.

– Det oppfatter vi som et uttrykk for demokrati og ikke et spørsmål om kommunal kapasitet. Vårt forslag om å kombinere ny 18-hulls golfbane og turområde førte for eksempel til ny rekord i høringsuttalelser, påpeker han.

FOTO: LARS OVIEN

Arkitekt Terje Martinsen.

– Er kommunen en planbrems?

– Vi har ikke lagt bort planidéer av frykt for lang behandlingstid, verken her i kommunen eller i resten av Glåmdalsregionen, og har heller ikke hørt om andre som har måttet gjøre det. Et halvt år er fullt akseptabelt for våre oppdragsgivere, utbyggerne.

– Så lovbestemte frister er ikke så farlig?

– Jeg ville ikke bruke den gode situasjonen i vår region som et argument i denne saken. Bransjen er full av skrekkehistorier om hvordan tregt byråkrati hindrer utbygging, så slik sett ønsker vi fristene velkommen, sier arkitekt Terje Martinsen.

Vil fastsette frister lokalt

- Vi frykter at innføring av sentraldirigerte frister vil føre til mer byråkrati og økt ressursbruk, sier Ellen de Vibe, direktør for Plan- og bygningsetaten i Oslo kommune.

Tekst og foto: Øivind Fjeldstad

Regjeringen mener at felles tidsfrister for behandling av plansaker i alle kommuner vil føre til effektivisering og økonomiske innsparinger. Men Oslo kommune er skeptisk til at dette vil være tilfellet.

- Stramme frister kan redusere medvirkningsmulighetene, mener etatsdirektør Ellen de Vibe.

- Vi er enige i at kommunene bør pålegges å sette en frist for saksbehandlingen, men vi ønsker en lokal forankring av tidsfristene i stedet for sentraldirigering. Det bør være en lokalpolitisk oppgave å foreta vurderinger av tidsfrister i forhold til lokale forhold, sier Ellen de Vibe. Hun påpeker at det er store forskjeller mellom Oslo og en liten kommune med noen få tusen innbyggere.

EFFEKTIVITET OG KVALITET

Direktøren for Plan- og bygningsetaten forteller at det er stor variasjon i saksbehandlingstiden for plansaker i hovedstaden, avhengig av hvor komplekse sakene er.

- Jeg er enig i målet om en raskere saksbehandling. Men effektivitet må balanseres opp mot kvalitet. For de mer kompliserte sakene vil den foreslåtte 12-ukersfristen kunne føre til at sakene ikke blir forberedt godt nok, eller at vi må avslå saker fordi det ikke blir tid til nødvendige avklaringer, mener de Vibe.

- Vi er bekymret for at medvirkningsmulighetene kan bli redusert og at vi får et dårligere beslutningsgrunnlag. Stramme frister kan også nødvendiggjøre flere høringsrunder, og dermed kan ressursbruken totalt bli større.

VANSKELIGGJØR PRIORITERINGER

Ifølge Ellen de Vibe kan regjeringens forslag gjøre det vanskelig å følge opp politiske prioriteringer i Oslo.

- Bystyret har gitt beskjed om at vi skal prioritere blant annet skoler, barnehager og boliger. Men konsekvensen av regjeringens forslag kan bli at slike prioriteringer bortfaller og at vi må foreta en ren kronologisk prioritering av ressursbruken – kun ut fra utbyggerens ønsker, sier de Vibe. Stramme statlige tidsfrister kan dermed føre til at utbyggingen av byen i enda større grad vil bli styrt av private utbyggere.

En konsekvens kan være at oppmerksomheten vris fra overordnet planlegging til private planforslag, mener direktøren for Plan- og bygningsetaten i Oslo kommune.

FOTO: SVERIN MÅGNE-FREDRIKSEN

Tema: Svalbard

Svalbardmiljøloven og forskrift om konsekvensutredninger og avgrensning av planområdene

Lov om miljøvern på Svalbard av 15. juni 2001 nr.79 (Svalbardmiljøloven) trådte i kraft 1. juli 2002. Med denne loven er tidligere miljøregelverk for Svalbard blitt samlet og oppdatert. Formålet med loven er å opprettholde et tilnærmet uberørt miljø på Svalbard når det gjelder sammenhengende villmark, landskapselementer, flora, fauna og kulturminner. Innenfor lovens rammer gis det rom for miljøforsvarlig bosetting, forskning og næringsdrift. Loven inneholder hovedprinsipper i internasjonale miljøvernavtaler, som føre-var-prin-

sippet, prinsippet om å ta hensyn til samlet belastning og prinsippet om at miljøpåvirkeren skal betale.

Svalbardmiljøloven er i stor grad en rammelov som trekker opp hovedprinsipper for forvaltningen av øygruppa. Det er derfor i tillegg gitt en rekke forskrifter som utfyller loven, deriblant forskrift om konsekvensutredninger og avgrensning av planområdene på Svalbard. Ved ikrafttredelsen opphørte tidligere forskrift om arealplanlegging i bosettingene av 24. januar 1997.

Svalbard er i dag delt inn i seks planområder (Longyearbyen, Svea, Ny-Ålesund, Barentsburg, Pyramiden og Colesbukta). Bosetting og næringsvirksomhet skal som hovedregel lokaliseres til disse områdene. Et mål med de nye planbestemmelsene, er at bestemmelser om konsekvensutredninger i større grad skal være integrert i planprosessen. Blant annet skal det for alle arealplaner utarbeides en planbeskrivelse som beskriver hvordan hensynet til miljø og lokalsamfunn blir ivare tatt.

Forskriften utdyper kravene i Svalbardmiljøloven med hensyn til utarbeidelse av konsekvensutredninger, og fastsetter grensene for de ulike planområdene. Sysselmanen er tillagt ansvaret for å avgjøre om et tiltak er utredningspliktig, samt fastsette utredningsprogrammet og godkjenne konsekvensutredningen. Det stilles ulike krav til tiltaket ettersom det ligger i eller utenfor planområdene. Kriteriet for at en virksomhet utenfor planområdet er utredningspliktig er at den kan få mer enn ubetydelig virkning for naturmiljøet, mens det innenfor planområdet er krav om at virkningene er betydelige og langvarige. Grensene for utredningsplikt er satt lavt, for å sikre at lovens formål blir håndhevet.

Svalbardmiljøloven, tilhørende forskrifter og annen nyttig bakgrunnsinformasjon er bla å finne på;

<http://www.miljo.no/>

<http://www.lovdato.no/>

<http://www.sysselmanen.svalbard.no/>

FOTO: SVEN MAGNE FREDRIKSEN

Tema: Planlovutvalget

Planer er makt

Politikeren vil forankre makten i kommunene. Avdelingssjefen vil ha bedre planer. Da de møttes i Planlovutvalget, fant de én veg til begge målene.

Tekst: Svein Johansen

– Plan og bygningsloven legger viktige demokratiske premisser. Å gjøre loven sterk er å overføre makt til kommunene, grasrotnivået. Det er et mål for mitt arbeid i Planlovutvalget, sier Lise Christoffersen, ordfører i Drammen, politiker på sin hals, og representant for Kommunenes sentralforbund i Planlovutvalget.

– Jeg håper vi kan få til et lovverk som i større grad enn dagens inspirerer til samarbeid over

administrative grenser. Forholdet mellom geografi og funksjon er aldri statisk, som en grense. Derfor trenger vi en Plan- og bygningslov som inspirerer til fleksibel omgang med administrative nivåer når det er nødvendig. Gode løsninger omfatter ofte flere kommuner og fylker, sier Hadle Nevøy, avdelingssjef for arealbruk i Sola kommune. I Planlovutvalget er han oppnevnt som representant for Norges bondelag.

AREALBRUK TIL FELLES BESTE

Planlovutvalget, opprettet 23. oktober 1998, skal ha en funksjonstid på fire år og avlevere to delutredninger. Den første kom 2001, og har vært ute på en omfattende høringsrunde. Nå samler utvalget seg om sluttrapporten som også inneholder forslag til lovtekst.

– Arbeidet i utvalget så langt har vært svært konstruktivt og løsningsorientert, med få dissenser. Så får vi se hvordan det går når vi skal transformere ideene våre til bindende lovtekst, sier Nevøy.

– Den grunnleggende filosofien bak hele Plan- og bygningsloven, grunnen til at vi i det hele tatt trenger en slik lov, er at areal skal brukes til beste

FOTO: SVEIN MAGNE FREDRIKSEN

Avdelingssjef i Sola kommune, Hadle Nevøy.

for fellesskapet. Den tanken deler alle parter i utvalget, og dermed kan diskusjonene handle om hvordan vi skal legge til rette for dette, påpeker politikeren Christoffersen.

– Vi skal ikke lage en politisk lov, men et sett med verktøy som politikere på alle nivåer kan fylle med politikk, understreker byråkraten Nevøy.

BÆREKRAFT DER DU BOR

I mandatet for Planlovutvalget blir det lagt vekt på bærekraft og miljøhensyn. Utvalget, som også har miljørepresentanter, har svart med å skrive slike hensyn inn i forslaget til ny formålsparagraf, men ikke slik at det er en tvangstrøye.

– For utvalget har det aldri vært snakk om enten bærekraft eller verdiskapning, men en balanse mellom bruk og vern. Det tror jeg skjer best med en lokal agenda, for bærekraft er en lokal sak, mener Lise Christoffersen.

– Det er et mål for utvalget å vitalisere prosesser og øke medvirkningen, understreker Hadle Nevøy.

Utvalget mener derfor at en viktig forbedring i forslaget til ny lov er prosessveiledninger. De vil ha en plan- og bygningslov som er praktisk orientert, med framgangsmåter for ulike former for planarbeid.

– Nærmest en sjekklister for planleggere fordi vi formaliserer krav til prosesser, sier Christoffersen.

FLEKSIBLE ARENAER

I en tid der den administrative grensetrekkingen er et hett tema, svarer Planlovutvalget med en innstilling som er robust både i forhold til eventuelle kommunesammenslåinger og fylkeskommunens være eller ikke være.

– Planleggerrollen har vært rigid og knyttet til sitt nivå. Fylkesplanene har levd ett liv, kommuneplanene et annet. Vi ønsker å legge til rette for mer fleksibel regionalisering og gi planleggerne flere roller å velge mellom, forteller Hadle Nevøy.

I praksis betyr det et planhierarki som er langt mer fleksibelt enn i dag. Lovforslaget inneholder få påbud, men desto flere åpninger som gir mulighet til å kombinere funksjon og geografi på mest mulig hensiktsmessige måter – f.eks. i interkommunale planer, regionale planer og fylkesdelplaner.

Christoffersen: – Vi åpner også for mer fleksibelt samarbeid mellom planleggere – private og offent-

lige, fagmennsker og berørte, og også borgere som ikke blir direkte berørt. Lovforslaget får en egen paragraf om offentlighet og medvirkning, der det er tatt spesielle hensyn til grupper som er vanskelige å få i tale, f.eks. barn.

LIKE VIKTIG SOM BUDSJETTET

Når planer er makt, slik ordfører Lise Christoffersen sier, er det bare logisk at utvalget ønsker å gi planarbeidet en enda mer framtrædende plass i det politiske livet. Får de det som de vil, kommer det et pålegg om planstatus i den nye loven.

Ved starten av en valgperiode skal det politiske organet, kommunestyret og fylkestinget, sette opp planstatus: Hvilke planer har vi, hva mangler vi, hva er foreldet, hva er overflødig?

– Det er like viktig som budsjettet, sier Hadle Nevøy.

Pålegget reiser et kinkig spørsmål – hvor bindende skal planer være og hvor lenge skal de binde? Kan nye politiske flertall gjøre om planer de arver fra forrige periode?

– Jeg tror på en noe større langsiktighet fordi vi trenger forutsigbarhet, sier Hadle Nevøy.

FOTO: SVEINI MAGNE FREDRIKSEN

Ordfører i Drammen, Lise Christoffersen.

– Jeg ønsker at Plan- og bygningsloven skal overstyre de mange sektor- og særlovene. Det er også et spørsmål om hvor makten skal ligge. Planer er en sak for lokaldemokratiet. Sektorlover styres ofte direktorater og departementer. Jeg vil gi det demokratiske nivået det siste ordet, sier Lise Christoffersen.

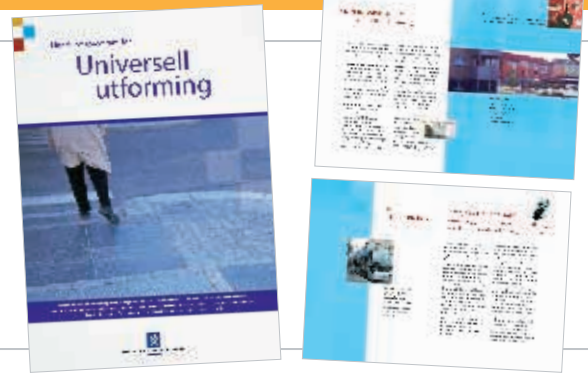
Universell utforming

Miljøverndepartementet koordinerer handlingsprogram for universell utforming

Hvordan det fysiske miljøet fungerer er viktig for alle brukere. Universell utforming er en strategi som setter søkelyset på de funksjonelle kvalitetene som er viktige for at også barn, eldre og ikke minst funksjonshemmede skal kunne fungere sikkert og godt i samfunnet. For å oppnå dette på en rasjonell måte er tidlig oppmerksomhet rundt problemstillingene og god planlegging viktig.

"Universell utforming er utforming og sammen-setning av ulike produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming."

Miljøverndepartementet har hovedansvaret for et tverrfaglig og tverrsektorielt program for å utvikle og bruke strategien universell utforming. Sosialdepartementet er en viktig samarbeidspartner sammen med 8 andre departementer. Målet med programmet er at utemiljøer, bygninger til ulike formål, transportmidler og utstyr skal fungere best mulig for flest mulig. Dette har ankerfeste i politikken på mange områder, og handlingsprogrammet skal bidra til å konkretisere og iverksette politikken.

I den første fasen av handlingsprogrammet for universell utforming legges det vekt på opplæring og kompetanseheving i statsadministrasjonen samtidig som kravet om bruk av universell utforming inkluderes i de sammenhenger hvor det er aktuelt.

Satsingen "Planlegging for alle" avsluttet etter å ha satt tilgjengelighet for funksjonshemmede på dagsorden i planlegging siden 1998. Norsk institutt for by- og regionforskning har fulgt satsingen med et evalueringsprogram som har tatt sikte på å måle endringer i praksis. To undersøkelser, en i 1999 og en i 2002, viser at det har skjedd endringer. Medvirkningen fra funksjonshemmede har økt og det samme har innholdet i planene og mengden av synlige resultater i kommunene. Gjennomgående er det 10% forbedringer på alle disse områdene. Handlingsprogram for universell utforming viderefører flere av de viktige initiativene for å oppnå bedre tilgjengelighet for funksjonshemmede.

Brosjyren er lagt ut på internett i pdf-format på bokmål, nynorsk og engelsk.

Universell utforming

<http://www.universell-utforming.miljo.no/>

FOTO: SVEN MAGNE FREDRIKSEN

Tema: Oppfølging av bymiljømeldingen

Stortingsmelding om bedre miljø i byer og tettsteder

Regjeringen vil legge til rette for at folk skal kunne reise kollektivt og gå og sykle mer til daglig. For å få til det må avstandene mellom arbeidsplass, skole og hjem bli kortere. En stor del av framtidig byutvikling skal skje ved gjenbruk av gamle industritomter, transportarealer og havner. Grønne områder og verdifulle kulturmiljøer må bevares.

Regjeringen fremmet den 26 april i 2002 en stortingsmelding om bedre miljø i byer og tettsteder. Meldingen fikk bred tilslutning da den ble behandlet i Stortinget 18. juni. Meldingen trekker opp klare mål og prinsipper for miljø og utvikling i byer og tettsteder. Visjonen for byutviklingen er tette, mangfoldige byer med høy kvalitet og godt miljø. Den fysiske utformingen skal blant annet invitere til møtesteder og fysiske aktiviteter. Vi trenger flere gang- og sykkelveger og sammenhengende grøntområder. I miljøvennlige byer ligger boliger og arbeidsplasser der bussen og banen går. Nye boliger og kontorer bør bygges på ledige tomter innenfor byggesonen fremfor videre byspredning. Regjeringen vil ha attraktive byer og tettsteder over hele landet, slik at regional balanse og god ressursutnyttelse oppnås. Fylker, kommuner og privat næringsliv inviteres til å samarbeide med staten for å finne løsninger.

FOTO: SVEIN MAGNE FREDRIKSEN

OPPFØLGING AV MELDINGEN

Regjeringen ønsker å utvikle en helhetlig og samordnet bypolitikk der statens virkemidler ses i sammenheng og gjensidig forsterker hverandre. Prinsippene i meldingen skal derfor danne premiser for konkret politikkkutforming og virkemiddelbruk på alle områder som har betydning for byutviklingen. Dette gjelder ikke minst samferdselssektoren, hvor regjeringen samtidig og godt koordinert med bymiljømeldingen, la fram en egen stortingsmelding om bedre kollektivtransport. Også denne meldingen fikk bred tilslutning i Stortinget.

I oppfølgingen av by- og tettstedsmeldingen legges det blant annet vekt på å styrke regionale areal- og transportplaner. Regjeringen vil at byområdene skal utvikles med utgangspunkt i slike planer. Det er nødvendig med en sterkere kobling mellom overordnet planlegging og samferdselsinvesteringer i byområder. Dette vektlegges også i Samferdselsdepartementets forsøk med alternativ organisering av transporten i en del større byområder. Regjeringen vil også revidere de rikspolitiske retningslinjene for samordnet areal- og transportplanlegging. Meldingen inneholder også flere forslag til endringer av plan- og bygningsloven for å kunne møte planutfordringene i byer og byområder.

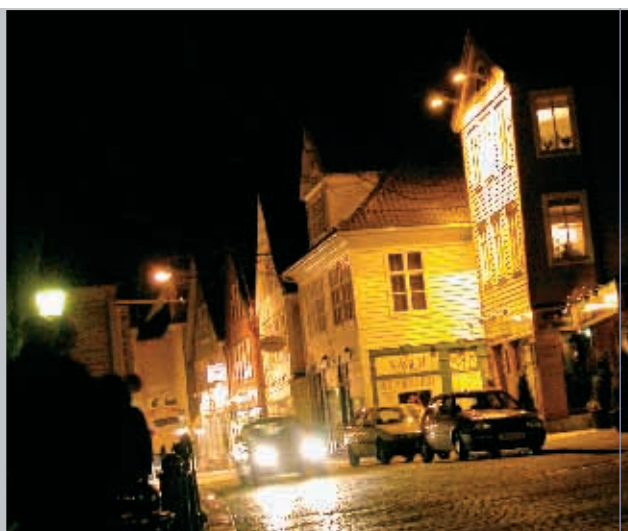

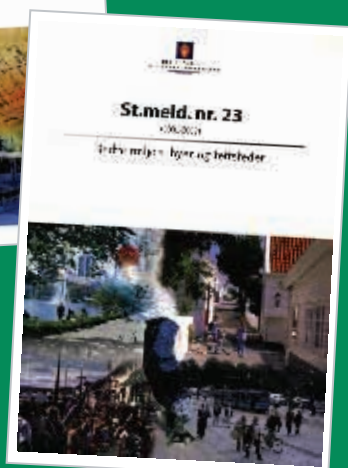
FOTO: SVENN MAGNE FREDRIKSEN

Bergen.

Det skal settes i gang pilotprosjekter for å prøve ut nye løsninger på plan- og miljøutfordringene i samarbeid mellom offentlige myndigheter, næringslivet og organisasjoner. Dette gjelder byomforming, sentrumsutvikling, næringslivets transport og utprøving av miljøsoner. Hensikten med miljøsonene er å se de ulike miljøutfordringene under ett, innenfor et område. Her kan vi prøve ut ulike tiltak og virkemidler for å redusere støy og luftforurensning, øke trafikksikkerheten, bedre tilgjengeligheten for alle og bevare grøntområder og kulturminner. Miljøsoner er foreløpig lite utbredt, men Sverige og USA har høstet gode erfaringer.

I svenske miljøsoner er det for eksempel forbudt for busser og lastebiler som ikke tilfredsstillende bestemte miljøkrav. Pilotprosjektene skal brukes som grunnlag for en vurdering av behovet for nye virkemidler, eller om det blir aktuelt å overføre myndighet fra statlig til lokalt nivå.

For å utvikle kunnskap, formidle erfaringer og skape dialog mellom staten og byer og tettsteder, vil regjeringen videreutvikle nettverk og samarbeidsarenaer. Dette gjelder spesielt storbyforum og det nettverket som er etablert i forbindelse med programmet for tettstedsutvikling i distriktene. Nærmere utdyping av noen av oppfølgingsoppavene er presentert i artiklene som følger. Du finner St. meld. nr 23 (2001-2002) Bedre miljø i byer og tettsteder på nettet ved å klikke deg inn på Miljøverndepartementets publikasjoner på ODIN (norsk og engelsk utgave).

Lege om by- og tettstedsmeldingen:

– Planlegging for høy livskvalitet

– God planlegging av byområdene er avgjørende for at barn og voksne skal oppnå høy livskvalitet, mener professor i barnemedisin, Kjell Aas. Han tror bymeldingen er et viktig initiativ for å bevisstgjøre planleggerne.

Tekst Eivind Kristensen

Det var våren 2002 at regjeringen la fram sin plan for bedre by- og tettstedsmiljø. Meldingen kom som en følge av de problemene veksten i byene skaper for helse og miljø. Målet er blant annet renere luft, mindre støy og at avstandene mellom arbeidsplass, skole og hjem må bli kortere. Det er i første rekke kommunene som i byplanleggingen skal sikre at Regjeringens planer blir gjennomført.

– Det har nok vært veldig lite vurdering av hva som utgjør truslene for helse og miljø i forbindelse med planleggingen av utbygging, sier professor i barnemedisin Kjell Aas.

– Man velger den løsningen som virker billigst der og da, men glemmer konsekvensene på lang sikt.

INNEKLIMA

Aas etablerte i sin tid Voksentoppen senter for barn med astma og allergi i Oslo, og har i flere år

FOTO: SVEINMAGNE FREDRIKSEN

Blå promenade i Stavanger.

jobbet tett med barn som har plager som skyldes forurensning. Han er spesielt opptatt av uteluftens funksjon i forhold til inn klima.

– Husk at den eneste friskluften du har inne, er den som kommer utenfra. Vi er inne mesteparten av tiden, derfor er dårlig inneluft verre for helsen enn luften ute. Men problemet er at vi tar med oss partikler inn. Partiklene oppløses i slimet og går i blodbanen.

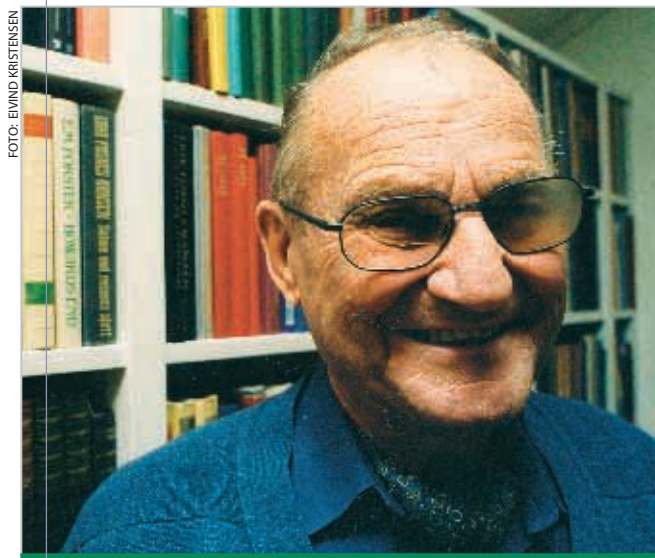

FOTO: EIVIND KRISTENSEN

Professor Kjell Aas mener bymeldingen er et steg i riktig retning.

HELHETLIG PLANLEGGING

Professoren er spesielt opptatt av hvordan barn preges av dårlig bymiljø, og blir oppgitt når barnehager og skoler legges til utsatte områder i byene – i nærheten av store trafikkarer. Det er her forurensningen hoper seg opp.

– Det har vært mye snakk om støv fra piggdekk, men partiklene fra dieseldrivstoff er farligere. De inneholder en farlig kjemi som ender opp i blodbanen.

Aas er positiv til at Regjeringen vil tvinge byplanleggerne til å tenke miljø og trivsel, men hadde ønsket seg et tydeligere fokus på gruppene som bor i lavtliggende bykjerner. De er spesielt utsatt for forurensning.

– God planlegging øker folks livskvalitet. Man må bygge et landskap hvor en sikrer god luft, reduserer støyen og sikrer at folk kan opprettholde fysisk aktivitet.

Bymiljøpris til Kristiansand

Kristiansand kommune fikk Miljøvernministerens bymiljøpris 2002 for sitt langsiktige arbeid for byutvikling i et bærekraftig perspektiv. Miljøvernminister Børge Brende overrakte prisen til ordfører Bjørg Wallevik.

– Kristiansand kommune er en foregangscommune på bymiljø. Det er framtidsrettet politikk å forbedre miljøet i byene og jeg håper at andre byer kan lære av Kristiansand, sa miljøvernministeren.

HVORFOR KRISTIANSAND?

I begrunnelsen for valg av Kristiansand la Brende vekt på at kommunen har satset på et langsiktig og systematisk arbeid for miljøvennlig byutvikling med vekt på overordnet bystruktur, forbedret kollektivtransport og sykkelvegnett, attraktive byrom og grønnstruktur, renere vannmiljø og god tilgjengelighet for alle.

Kristiansand har stor bredde i sitt miljøarbeid, og det spenner fra kulturminner og stedsforming til gjenvinning av avfall og energi.

Kommunen sitter i førersetet for denne satsingen og har vært en pådriver for å utvikle samarbeid med statlige etater, fylkeskommunen, næringslivet og befolkningen.

NY PRIS

Opprettelsen av prisen markerer at det er utarbeidet en generell politikk på området gjennom St.m. 23 "Bedre miljø i byer og tettsteder". Utdelingen skjer til en by som på en god måte ivaretar intensjonene i meldingen.

– Knapt andre byer i Norge har tilsvarende bredde i sitt arbeid med å utvikle et godt bymiljø som Kristiansand, sier Børge Brende.

Tema: Samarbeidsprogram

Fylkesplanleggingen må bli et viktig instrument for det regionale partnerskapet

Utsagnet i overskriften ble uttalt av tidligere statssekretær André Støylen i forbindelse med at programstyret for Samarbeidsprogrammet for fornyet fylkesplanlegging hadde sitt første møte 29. august 2002.

Staten, fylkeskommunene og KS har satt i gang et samarbeidsprogram for å fornye dagens fylkesplanlegging. Fornyning av fylkesplanleggingen inngår som et virkemiddel for å gjøre fylkeskommunen til en regional utviklingsaktør. Arbeidet styres av et programstyre som ledes av statssekretæren i MD og ellers består av statssekretær Meyer (KRD), politisk rådgiver Widme (AAD) og fylkesordførerne i Hedmark, Telemark og Aust-Agder fylkeskommuner.

ENDREDE RAMMEBETINGELSER FOR FYLKESKOMMUNEN

Stortinget har ved behandlingen av St.meld. nr. 19 (2001-2002) Nye oppgaver for lokaldemokratiet – regionalt og lokalt nivå gått inn for at fylkeskommunen skal fornye og styrke sin rolle som regional utviklingsaktør i samspill med kommunene, regional stat og næringslivet. Fylkeskommunens hovedfokus kan endres fra drift til regional utvikling. Denne nye og utvidede rollen må fylkeskommunene og samarbeidspartnerne definere selv. Det er gjennom rollen som initiativtager og tilrettelegger fylkeskommunene skal finne sin form som regionale utviklingsaktører, og fylkes-

kommunen skal gjøre seg nyttig for spesielt kommunene og næringslivet. Noen fylkeskommuner har i lengre tid arbeidet på denne måten innenfor noen temaer, og kan gå foran som veivisere i videreutviklingen av den nye rollen.

SAMARBEIDSPROGRAMMET

Samarbeidsprogrammet for fornyet fylkesplanlegging fokuserer på fylkesplanleggingen som et virkemiddel i den regionale utviklingen, og skal komme med konkrete anbefalinger til endringer i ønsket retning. Fornyelsen av fylkesplanleggingen skal foregå innenfor dagens lovverk, og tilpasses i forhold til planlovutvalgets arbeid.

Samarbeidsprogrammet er organisert rundt fem tiltak, med deltagelse fra fylkeskommuner og staten.

Tiltak A omhandler forpliktende deltakelse i fylkesplanleggingen, der utfordringen er å få fylkesplanen til å fungere som felles arena for kommuner, næringsliv og regional stat - ikke fylkeskommunens alene. Fylkeskommunen må skape eierskap nedenfra og forankre hovedtrekkene i fylkesplanen i primærkommunene. Hvordan får man kommunene til selv å ta utgangspunkt i fylkesplanen?

Tiltak B tar opp hvordan alle virkemidler av betydning for regional utvikling kan kobles til regionalt utviklede planer på en forpliktende måte. Dette betyr bl.a. at RUPene skal integreres med alle andre innsatsområder i fylkesplanen, og fremstå i en enhetlig handlingsplan. I tillegg ser en på muligheten av å koble virkemidler som i dag ligger i ulike sektordepartement til fylkesplanens handlingsprogram.

Tiltak C skal synliggjøre fylkesplanleggingen som en egnet arena for alle forvaltningsnivåer, med særlig vekt på statens egeninteresser. Dagens sentrale godkjenningsordning skal forenkles og effektiviseres med tanke på å klargjøre hvordan den sentrale staten selv skal bruke godkjente planer for å sikre større samsvar mellom godkjente regionale planer og statens sektorstyring.

Tiltak D skal utvikle nye grep for arealstrategier over kommune- og fylkesgrenser. Fylkeskommunene skal bidra til/ta en aktiv rolle i å gjøre dette. Temaer det arbeides med i tiltaket er planlegging i byområder og planlegging i kyst og sjøområder, strandsonen og vassdrag gjennom flere kommuner

Den regionale utviklingsrollen og fornyelsen av fylkesplanarbeidet er tema for tiltak E. Dette er et utredningsarbeid hvor MD i samarbeid med KRD, AAD og KS har engasjert professorene Jørgen Amdam, Tor Selstad og Halvard Vike fra høyskolen i Volda, Lillehammer og Telemark til å klargjøre noen karakteristiske kjennetegn ved den kompetansen som trengs. Arbeidet i dette tiltaket vil resultere i informasjonsmateriale til fylkespolitikere, fylkesadministrasjon og et egen-evalueringsopplegg for fylkesplanleggingen.

Samarbeidsprogrammets ulike deler henger sammen, og er ambisiøst. Oppgavene det arbeides

med er etterlyst av en rekke ulike aktører i mange år og i forskjellige sammenhenger.

Lykkes man med dette programmet, vil man i større grad bruke regional planlegging for å forebygge dobbelt arbeid eller motstridende tiltak. Den regionale planprosessen skal være arena for samspill og samarbeid mellom ulike aktører. I dette henseende er det et mål å redusere antall samarbeidsarenaer og planprosesser som aktørene i fylket forventes å delta på.

Viktige milepæler i arbeidet er planlovutvalgets arbeid og kommune- og fylkestingsvalget 2003. Regjeringen skal vurdere fylkeskommunen som regional utviklingsaktør og partnerskapets funksjon mot slutten av denne valgperioden. I tillegg skal en bredere forskningsbasert evaluering av fylkeskommunen, samt organiseringen av det regionale nivået generelt, gjennomføres i neste valgperiode.

FOTO: SVEIN MAGNE FREDRIKSEN

Bildet er fra fylkesplansamlingen i april 2002, der André Støylen holdt innledningsforedraget.

Aktuell forskning

Senter for Plan og KU

15.-16. mai 2003 vil det bli gjennomført en konferanse med fokus på bærekraftig byutvikling. Konferansen er en oppfølging av den nordiske handlingsplanen for bærekraftig utvikling (Nordisk Ministerråd). Plansentert på NIBR står for planlegging og gjennomføring.

Sommeren 2003 settes kommuneplanlegging på agendaen på et nordisk seminar. Rammen for seminaret er foreløpig ikke avklart, men Plansentert på NIBR, Nordregio, Forum for Samfunnsplanlegging og Blekinge Tekniske Høgskole i Sverige vil være arrangører for dette.

Mer informasjon:
eva.falleth@nibr.no eller tlf. 22 95 8 985

Aktuell forskning

I aprilutgaven av Plannytt (2002) ble det vist til at Miljøverndepartementet delfinansierer fire planrelaterte forskningsprogram i regi av Forskningsrådet. To av disse avsluttes i 2002, mens de to andre avsluttes i henholdsvis 2003 og 2005. Departementet har i samarbeid med Kommunal - og regionaldepartementet, Landbruksdepartementet, Fiskeridepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Vegdirektoratet initiert en gjennomgang av kunnskapsbehov som grunnlag for et eventuelt nytt forskningsprogram med fokus på planlegging.

Våren 2002 ble det etablert en "skrivegruppe" bestående av Elin Myrvoll, NIKU, Terje Holsen, NLH og Halvard Vike, Høgskolen i Telemark og Eva Irene Falleth, NIBR med sistevnte som koordinator. Gruppen fikk i oppdrag å sammenstille de foreliggende kunnskaps- og forskningsbehovene.

Skrivegruppa leverte sitt bidrag i oktober 2002. Dette bidraget vil være grunnlaget for framtidige drøftinger mellom departementene om eventuell etablering av et nytt forskningsprogram. Den overordnede problemstillingen i skrivegruppas notat er; hva generelle utviklingstrekk betyr for offentlig planlegging, og hva blir de forskningsmessige implikasjonene av dette.

Notatet er sammensatt av individuelle bidrag fra skrivegruppa. Terje Holsen og Halvard Vike drøfter institusjonelle betingelser for planlegging og planleggingens legitimitet og normativitet som to faglige perspektiver på planlegging. Eli Myrvoll drøfter nærmere miljøvern, bærekraftig utvikling og kulturminnevern i et planperspektiv. Eva Falleth drøfter nærmere planlegging i kommunene. I egne bidrag drøfter Terje Holsen og Halvard Vike henholdsvis kommunal arealplanlegging og fylkeskommunal planlegging. Til hvert enkelt bidrag er det knyttet problemstillinger som synliggjør viktige kunnskaps- og forskningsbehov.

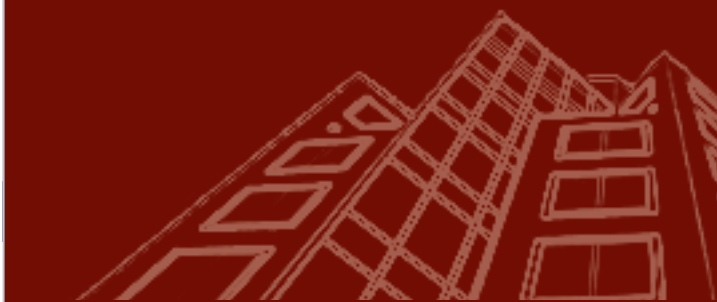
Mer informasjon:
rådgiver Asle Moltumyr, tlf. 22 24 59 32
[e-post: asle.moltumyr@md.dep.no](mailto:asle.moltumyr@md.dep.no)

Aktuelle plansaker

Ny-Hellesund i Søgne kommune – Strandsonehensyn ble avgjørende

DETTE ER SAKEN

Søgne kommune har utarbeidet en ny reguleringsplan for Ny-Hellesund, som sikrer viktige friluftsområder og bedre atkomstmuligheter for allmennheten, og som tar vare på viktige antikvariske og landskapsmessige verdier. Planen ble underlagt en omfattende saksbehandling i kommunen. Fylkesmannen og fylkeskommunen hadde innsigelser angående flere forhold. De to viktigste innvendingene gjaldt et hyttefelt C, med 10 nye hytter på Monsøya og at et område foreslått til landskapsvern på Helgøya ikke var gitt god nok beskyttelse. Innsigelsen mot hyttebygging var begrunnet i hensynet til bevaring av strandsonen, og innsigelsen til at nordøstre del av Helgøya reguleres til antikvarisk spesialområde, var begrunnet i at området ligger innenfor foreslått landskapsvernområde.

VEDTAK

Miljøverndepartementet stadfestet reguleringsplanen for Ny-Hellesund med noen endringer.

Det omstridte hytteområdet C, ble ikke godkjent av departementet. For å sikre det eventuelle landskapsvernområdet mot bygging, ble det tatt inn en ny reguleringsbestemmelse som ivaretar bevaringshensyn inntil spørsmålet om landskapsvern er endelig avgjort.

COPYRIGHT EIELANGER WIDERØE

Ny-Hellesund - skråfoto av planområdet.

BEGRUNNELSE

Miljøverndepartementet kom til at det ikke bør tillates hyttebygging på Monsøya, selv om bygging var godkjent i en bebyggelsesplan fra 1982. Det var ikke lenger behov for erstatningstomter, som var grunnlaget for den gamle planen. Det er nødvendig å føre en strengere praksis i dag enn tidligere for å gi strandområdene den nødvendige beskyttelse mot inngrep. I Miljøverndepartementets brev av 8. mars 2002 om skjerping av planpraksis og dispensasjonspraksis i strandområdene, er det understreket at målet om å begrense bygging i strandsonen også gjelder i forhold til planleggingen.

Ved vurderingen av området på Helgøya, var utgangspunktet at områder av nasjonal verneverdi må beskyttes mot inngrep. Området inngikk i forslag til landskapsvern, men kunne likevel opprettholdes som antikvarisk spesialområde. En ny reguleringsbestemmelse gir tilstrekkelig beskyttelse av området.

Innsigelsessaker

Departementet behandlet 25 innsigelsessaker til og med november 2002. Dette er plansaker som bringes inn for departementet på grunn av uløste konflikter mellom kommunen og fylkeskommunen eller statlige fagmyndigheter. For det store flertall av plansakene oppnås enighet lokalt og planene kan egengodkjennes av kommunestyret. Innsigelsessakene kan ofte ha stor reell eller prinsipiell betydning for en eller flere av partene og departementets avgjørelse gir uttrykk for nasjonal arealpolitikk innenfor de aktuelle områder.

Tabellen til høyre viser de sakene departementet har avgjort i perioden 1. november 2001 til 30. november 2002. Listen fortsetter der tilsvarende liste i Plannytt nr. 2/2001 (utgitt november 2001) sluttet.

Nærmere opplysninger om de enkelte saker og om plansaker som departementet har inne til behandling finnes på <http://www.dep.no/md/planlegging/kommune/innsigelsessaker/>

Ny-Hellesund - kartutsnitt av planområdet.

Kommune	Plantype	Plannavn	Formål i planen	Innsigelsesgrunnlag	Ut MD	Avgj.
Bergen	Reg.plan	Golfbane i Fana	Golfbane	Jordvern	6/11/01	IF
Oslo	Reg.plan	Søndre Dal - Brenna	Boliger	Luft- og støyforurensning. Vegloven	19/11/01	TF
Bremanger	Komm.del.	Kystsona i Bremanger	Fiskeriområde i sjø	Taretråling	17/1/02	IF
Porsanger	Komm.plan	Arealdel	Hytter, spredt boligb., skyte- og ø.felt	Reindrift, forsvaret, naturvern	7/2/02	DF
Porsanger	Reg.plan	Tiljavre	Hytter	Reindrift, kulturminner, landskap	7/2/02	TF
Sør-Fron	Komm.del.	Hundorp og Harpefoss	Riksveg	Vegøkonomi	27/2/02	IF
Rana	Komm.del.	E12 Raudvatnet - Riksgrensen	Riksveg	Vegøkonomi	1/3/02	IF
Bergen	Reg.plan	Arna - Idrettsanlegg Seismyrn	Friomr. - idrettspark	Jordvern	6/3/02	IF
Selje	Reg.plan	Stadlandet vindpark	Vindmøller	Landskapsvern, kulturmiljø	5/4/02	TF
Porsanger	Reg.plan	Gairasmoen	Motorsportsbane	Reindrift	16/4/02	DF
Oslo	Reg.plan	Waldemar Thranes gt	Boliger	Kulturmiljø, byrom	7/5/02	IF
Bærum	Reg.plan	Lagåsen	Boliger	Strandsone (RPR Oslofjorden)	21/5/02	TF
Kongsberg	Reg.plan	Byplan 201, Langeidfoss vest	Massetak	Nærmiljø - støy	17/6/02	IF
Bergen	Reg.plan	Loddefjord sentrale strøk	Byutvikling	Kollektivtrafikk, vegkapasitet, sikkerhet	18/6/02	IF
Bergen	Reg.plan	Vestre Innfartsåre-endr	Riksveg	Luftrensetiltak i tunnel	18/6/02	TF
Spydeberg	Komm.del.	E-18 Krosby - Akershus grense	Riksveg	Vegøkonomi, kulturminner	19/7/02	IF
Farsund	Komm.plan	Arealdel 2001-2010	L-N-F område, småbåthavn	Forsvaret, fiskeriområde i sjø	7/8/02	TF
Søgne	Reg.plan	Ny Hellesund	Hytter	Strandsone, landskapsvern	23/8/02	TF
Lunner	Komm.plan	Arealdel 2000-2011	Golfbane	Jordvern	29/8/02	IF
Rygge	Komm.del.	Rygge nordvest	Boliger	Kulturlandskap, RPR Oslofjorden	4/9/02	DF
Ålesund	Reg.plan	Flisnes nær.park og Havnevik	Næring, boliger	Trafikksikkerhet - utbygg.rekkefølge	13/9/02	TF
Skaun	Reg.plan	Utfylling ved Brekka	Utfylling - småbåthavn	Naturvern, friluftsliv	19/9/02	TF
Tromsø	Reg.plan	Rådhuskvartalet	Off. formål - rådhus	Kulturminnevern	19/9/02	IF
Ringebu	Reg.plan	Buhaugen	Hyttefelt	Villrein	20/11/02	TF
Oslo	Reg.plan	Oslo gate syd	Trafikkareal	Kulturminnevern	28/11/02	TF
Oslo	Reg.plan	Arupsgate,	Trafikkareal	Kulturminnevern	28/11/02	TF
Dønna	Reg.plan	Volnes	Hyttefelt	Reindrift	28/11/02	TF

TF = Innsigelse tatt til følge, IF = Innsigelse ikke tatt til følge, DF = Innsigelse delvis tatt til følge.

Bergen kommune - integrerte løsninger for det nye sentrum i Loddefjord

DETTE ER SAKEN

Kommunens hovedmål med reguleringsplanen for Loddefjord sentrale deler er å skape et miljøvennlig og vekstkraftig bydelsentrum. Planen følger opp Bergen kommunes overordnede strategi for knutepunktsutvikling. Det legges til rette for en urban utvikling av Loddefjords sentrale deler med miljøgate, offentlige rom og fasader med henvendelse mot gateplan samtidig som en søker å redusere trafikkarealenes dominerende rolle. Kommunen ønsker en integrert og arealeffektiv løsning som har fleksibilitet i forhold til de mange funksjonene et sentrum skal inneholde.

Innsigelsen fra Statens vegvesen Hordaland mot planforslaget er begrunnet i at nedbyggingen av veikapasiteten vil medføre redusert framkommelighet for kollektivtrafikken. Det legges også vekt på at den nye løsningen for kollektivtransporten ikke er tilfredsstillende og at etablering av miljøgate og reduksjon og spredning av holdeplasser vil bidra til at tilgjengeligheten for busser blir dårligere. Vegvesenet påpeker i tillegg at trafiksikkerheten vil bli forverret på grunn av flere konflikt-punkter og dårligere utformede kryssområder.

VEDTAK

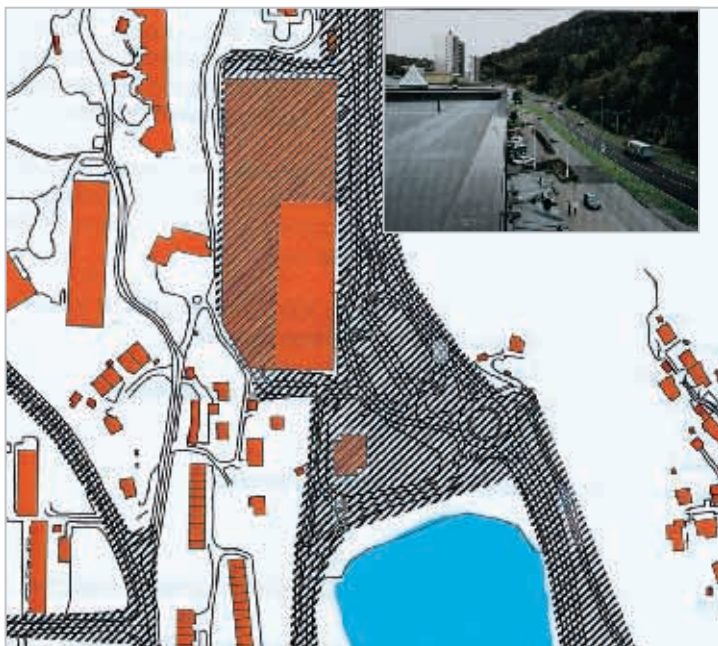
Miljøverndepartementet stadfestet reguleringsplan for Loddefjord sentrale deler. Det legges avgjørende vekt på de positive miljøeffektene av en sentrumsutvikling med boliger, næring, servicetilbud og plass-dannelser i gangavstand til et knutepunkt for kollektivtransporten. Miljøverndepartementet mener at det i denne saken ikke er grunnlag for å overprøve kommunestyrets vedtak og at reguleringsplanen derfor kan stadfestes. Innsigelsene er ikke tatt til følge.

BEGRUNNELSE

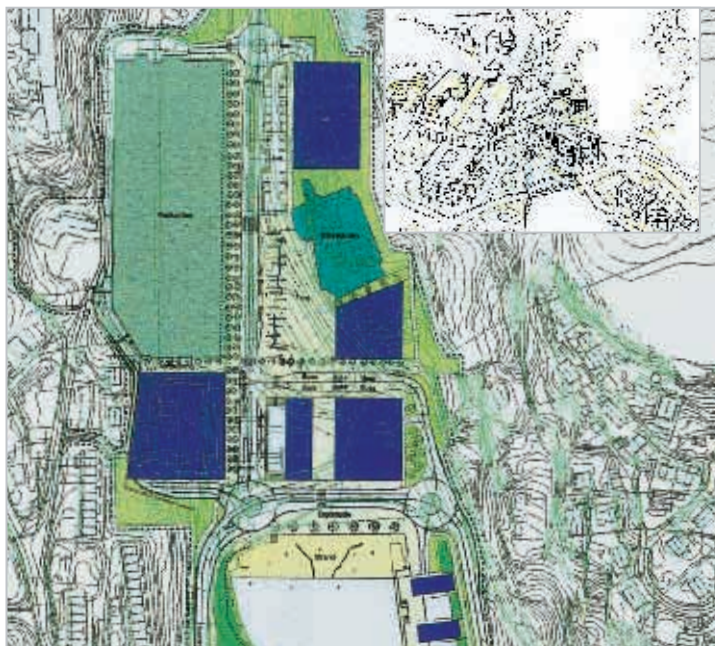
Miljøverndepartementet har innhentet uttalelse fra Samferdselsdepartementet, som uttaler at det kan være mulig å få til akseptable løsninger for kollektivtrafikk og fotgjengere innenfor rammen av den fremlagte reguleringsplanen. Departementet forutsetter at det gjennom utforming og detaljprosjektering tilrettelegges for kollektivtrafikk og fotgjengere, slik at også trafiksikkerheten ivaretas på en god måte. Videre forutsettes det at den planlagte kollektivterminalen blir tilpasset framtidig kapasitetsutnyttelse og at bussenes adkomst til terminalen blir vektlagt. Samferdselsdepartementet anbefalte at innsigelsen ikke tas til følge.

Miljøverndepartementets viser til St meld nr 23 (2001-2002) Bedre miljø i byer og tettsteder, der det legges vekt på at framtidens byer og tettsteder bør være tette, funksjonelle, mangfoldige og i større grad basert på miljøvennlig transport. Det innebærer at ny utbygging i hovedsak bør foregå innenfor byggesonen, ved omforming og fortetting, framfor utbygging på grønne arealer. Stortingsmeldingen understreker betydningen av at byomforming og ny utbygging knyttes nært til kollektivtransporten, ved stasjoner eller knutepunkter. Foreliggende reguleringsplan samsvarer meget godt med de arealpolitiske prinsippene i stortingsmeldingen.

Miljøverndepartementet mener at planen tilrettelegger for kollektivtrafikk og fotgjengere slik at trafiksikkerheten ivaretas på en god måte. Det forutsettes at den planlagte kollektivterminalen blir tilpasset framtidig kapasitetsutnyttelse. Det stilles i planbestemmelsene krav om detaljplan for bl.a. gater og torg som skal behandles som byggesak. Det kreves også at miljøgaten skal opparbeides i samsvar med detaljplan godkjent av kommunen i samarbeid med Statens vegvesen. På denne måten vil hensynet til trafiksikkerheten og kollektivtrafikken kunne ivaretas i den videre prosessen fram til utbygging.

Nåtid.

Framtid.

Glomma-Mjøsa blir innlandets skjærgård

Miljøvernministeren har godkjent vannbruksplanen for Glomma i Hedmark. Planen åpner for småbåtferdsel fra Braskereidfoss i Våler til Mjøsa. Nye kanaler og hevesystem for fritidsbåter blir aktuelt på flere punkter.

Planen vil gi innlandets småbåtførere en større friluftsopplevelse. Målet er at vannvegen Glomma-Mjøsa skal bli den lengste og mest populære ferskvannsvegen i Norge. Det vil også styrke reiselivsnæringen i området, sier miljøvernminister Børge Brende.

For å åpne vannvegen Glomma-Mjøsa må en etablere heve-, frakte- og slipp-muligheter ved Kongsvinger kraftstasjon og ved Funnefoss i Nes. Ved Norsfossen og Gjølstadfossen må en lage kanaler. Glåmdal regionråd står ansvarlig for gjennomføringen, og prosjektet er tenkt finansiert av blant annet reiselivsnæringen, kommunene og Akershus, Oppland og Hedmark fylkeskommuner.

Reiseliv, friluftsliv, kulturminner og vannkvalitet er blant satsingsområdene i vannbruksplanen, som omfatter nedbørsfeltet til Glomma i Hedmark fylke.

Herregårdslandskapet Rygge Nordvest sikres

Miljøverndepartementet har godkjent kommunedelplan for Rygge nordvest. Kommunen har ønsket 24 boligtomter der det var reist innsigelse fra flere instanser grunnet konflikt med viktige landskapsverdier. Tre av disse tomtene er godkjent av departementet.

Rygge kommunes forslag til kommunedelplan ble møtt med innsigelser fra miljøvern-, kulturminne- og landbruksmyndigheter. Miljøverndepartementet har kommet til at omfanget av den utbyggingen kommunen foreslår ikke er forenlig med de store landskapsverdiene i området, og støtter derfor innsigelsene mot utvidelsene av tomteområdene på Baugåsen og Fuglevik. Den nordvestre delen av Rygge kommune rommer et rikt herregårdslandskap som er sjeldent i Norge. Det er en klar nasjonal målsetting å sikre slike verdifulle landskap mot utbygging.

Oakhill er det tomteområdet som ligger minst eksponert i landskapet. En utbygging av boliger her vil isolert sett ha liten negativ virkning på landskapet og arealbeslaget vil være meget begrenset. Etter en samlet vurdering har departementet kommet til at det er grunnlag for å godkjenne de tre foreslåtte tomtene på Oakhill.

Plan for golfbane i Lunner kommune godkjent

Miljøvernministeren har godkjent planen for en 9-hulls golfbane på Grindvoll i Lunner kommune. Golfbanen vil beslaglegge verdifullt jordbruksareal, men etter en samlet vurdering har Miljøverndepartementet kommet til at det er grunnlag for å støtte kommunestyrets flertall i denne saken. En videre utvidelse av anlegget vil være i konflikt med nasjonal jordvernpolitikk, og vil derfor ikke kunne aksepteres.

I forbindelse med behandlingen av kommuneplanens arealdel vedtok Lunner kommunestyre å båndlegge areal til en 9-hulls golfbane på Grindvoll. På grunn av en uavklart innsigelse fra Oppland fylkeslandbruksstyre er planen oversendt Miljøverndepartementet for endelig avgjørelse. Departementet har etter en samlet vurdering kommet til at jordvernteressene ikke er tilstrekkelig tungtveiende til å overprøve kommunestyrets flertall i denne saken.

Hordaland kan få fleire statlege arbeidsplassar

Kongen har i statsråd i dag godkjend fylkesplan for Hordaland. Alle i fylket skal få tilgang på informasjonsteknologi, og infrastrukturen skal bli betre. Nye statlege verksemdar kan bli lokalisert til distriktet. Bergen må få eit meir miljøvennleg utbyggingsmønster.

– Regjeringa ønskjer å flytte oppgåver og funksjonar frå Oslo-området. Tilgang på infrastruktur er eit viktig kriterium for lokalisering av statlege verksemdar, seier miljøvernminister Børge Brende.

– Eg har i denne samanheng merka meg at Hordaland vil satse tungt på informasjonsteknologi.

Hordaland har som mål å bruke informasjonsteknologi for å gjere offentlege tenester til innbyggjarar og næringslivet betre. Fylkeskommunen tek ansvar for å samordne utbygging av dei elektroniske vegane. Regjeringa meiner at informasjonssamfunnet legg til rette for desentralisert næringsutvikling på Vestlandet.

Regjeringa stør òg eit meir miljøvennleg utbyggingsmønster i Bergen.

– 95 000 bergensarar er i dag utsett for helsefarleg luftforureining. Etter planen skal ein sørgje for meir effektiv arealbruk innafør byggjesona og samtidig verna om viktige kultur- og naturområde. Transportsystemet i heile fylket må betras. Det vil redusere problema i byen, seier miljøvernminister Børge Brende.

Planen gjeld for perioden fram til 2004.

Rønvikjordet i Bodø bevarer

Miljøvernministeren har endret kommuneplanen for Bodø slik at Rønvikjordet i denne omgang ikke reguleres til byggeområde.

– Bodø kommune har andre arealer tilgjengelig for byutvikling de nærmeste årene. Rønvikjordet var uansett ikke forutsatt tatt i bruk før etter 2011, og vi har derfor i denne omgang valgt å vektlegge hensynet til forsøksgården og bevaring av et viktig landbruksareal i landsdelen, sier miljøvernminister Børge Brende.

Kommunens vedtak om å omdisponere Rønvikjordet til byggeområde, er dermed endret. Departementet anbefaler at kommunen i sin langsiktige byutvikling legger opp til økt arealutnyttelse innenfor byggesonen og at utbyggingsmønsteret tilpasses knutepunkter og hovedakser for kollektivtransport. Det utelukkes ikke at det kan være aktuelt å omdisponere deler av Rønvikjordet på et senere tidspunkt.

Traséen for Lofotens fastlandsforbindelse gjennom Hadsel kommune er nå endelig vedtatt

Miljøverndepartementet har vedtatt statlig reguleringsplan for Lofotens fastlandsforbindelse på strekningen Raftsundet øst – Ingelsfjordeidet i Hadsel kommune. Planen er nødvendig for å gjennomføre Stortingets vedtak om trasévalg.

Ved Stortingets behandling av spørsmålet om Lofotens fastlandsforbindelse vinteren 1998 ble det vedtatt at nordre trasé, alternativ C, skulle legges til grunn for den videre planlegging av fastlandsforbindelsen. Denne løsningen vil gi Lofoten fastlandsforbindelse nord og østover, samt den raskeste veien mot E6. Traséen knytter Lofoten til regionene nord og øst for Vestfjorden med byene Harstad og Narvik. Dette kan ha stor betydning for nærings- og samfunnsliv, blant annet i forhold til flyplassen på Evenes og jernbanen i Narvik som kan bli en effektiv korridor til det europeiske jernbanenettet.

Den valgte traséen vil ha konsekvenser for naturmiljø og landskap. Det har vært mest strid om naturlandskapet langs Øksfjord/Indrefjord. Imidlertid vil løsningen med deler av veien i tunnel ta hensyn til dette fjordlandskapet.

Skedsmo kommune – Bøler næringsområde utvides

Miljøvernministeren har godkjent kommuneplan for Skedsmo. Bøler næringsområde er utvidet i tråd med kommunens ønske.

– Det er behov for et område for arealkrevende virksomheter utenfor tettstedsområdene i Oslo-regionen. Bøler næringsområde har god atkomst fra overordnet vegnett, noe som gir muligheter for virksomheter med spesielle transportbehov, sier miljøvernminister Børge Brende.

Avgjørelsen er i samsvar med beslutningen i fylkestinget i Akershus. Akershus fylkeskommune har gjennom et prøveprosjekt avgjørelsesmyndighet i innsigelsessaker, og det skal foreligge nasjonale interesser av vesentlig betydning for at departementet skal overprøve fylkestingets vedtak.

Russland kan gi næringsvekst i Finnmark

Kongen har i statsråd godkjent fylkesplan for Finnmark 2002 – 2005. Internasjonal kontakt og næringsutvikling skal skape ny vekst innen fiskeri, reiseliv, bergverk og petroleumsindustri, sier miljøvernminister Børge Brende.

– Fylkesplanen legger til rette for mer privat næringsliv i en region der offentlig tjenesteyting tradisjonelt har stått sterkt. Samarbeidet i Barentsregionen blir viktig i denne sammenheng, fortsetter han.

Brende understreker at den utenrikspolitiske dimensjonen i fremtiden vil stå sentralt innen næringsutvikling, kultur, miljøspørsmål, helse, utdanning og infrastruktur. Havbruk, bedre markedsføring av reiselivet og en variert næringsstruktur er også blant de tiltakene som skal skape et mer positivt bilde av fylket. Regjeringen ber om at en lager konkrete strategier for dette.

Forskning på kongekrabbe er også aktuelt, herunder krabbens innvirkning på bunnfauna, mellomlagring og oppføring og overgang fra forskningsfangst til ordinært fiske. De fiskere som har opplevd størst ulemper av krabben, kan få fangstkvoter i første omgang.

– Den planen som Regjeringen har godkjent, er et viktig instrument i arbeidet for å fremme den regionale utviklingen i Finnmark. Sammen med kommunene og næringslivet skal også statsforvaltningen i fylket delta i det regionale partnerskapet som fylkeskommunen har fått ansvar for å lede, sier Børge Brende.

Det samiske perspektivet er ivaretatt på en god måte. Planen har også trukket inn det kvenske perspektivet på områder som språk, kultur og utdanning.

Skaun kommune – Unikt naturområde bevares i Gaulosen

Gaulosenområdet er et av landets få gjenværende større elvedeltaområder hvor det ikke er foretatt betydelige inngrep, og området har et rikt fugleliv. Miljøverndepartementet har derfor tatt til følge fylkesmannens innsigelse til reguleringsplanen i Gaulosen.

For å benytte overskuddsmasser fra ny E-69 gjennom Skaun og for å imøtekomme behovet for en regional småbåthavn, fremmet Skaun kommune reguleringsforslag for Brekkberga. Forslaget innebar utfylling av 100.000 kubikkmeter steinmasser og bygging av en regional småbåthavn med plass til ca 470 båter. Fylkesmannen fremmet imidlertid innsigelse til kommunens forslag til reguleringsplan for området, og saken måtte derfor avgjøres av Miljøverndepartementet.

Departementet mener kommunen har gjort et grundig planarbeid, men har likevel kommet til at småbåthavnen ikke kan tillates. Naturverdiene i Gaulosenområdet er så store at de må veie tyngre enn ønsket om en regional småbåthavn. Gaulosenområdet er et av landets få gjenværende større elvedeltaområder hvor det ikke er foretatt betydelige inngrep, og området har et rikt fugleliv. Området er derfor under vurdering i et forslag til nasjonal marin verneplan.

– Reguleringsforslaget med utfylling og småbåthavn ved Brekkberga i Gaulosenområdet i Skaun kommune kommer i så stor konflikt med nasjonale verneinteresser at det ikke kan godtas, sier miljøvernminister Brende.

Oslo – Industritomt blir barnevennlig boområde

Miljøvernministeren har avgjort innsigelse til reguleringsplan for "Waldemars hage" i bydel Grünerløkka-Sofienberg i Oslo. Kommunens forslag om høy utnyttelse av eiendommen er godkjent. Dermed får bydelen ny barnehage og flere leiligheter tilpasset småbarnsfamilier. Planen gir nye friarealer, og naturen langs elva blir tatt vare på.

– Denne planen vil skape nytt liv på en gammel industritomt. Ved at tomten utnyttes godt, får vi plass til ny barnehage og 500 leiligheter i et område der det er stor boligmangel. Samtidig sikrer vi grøntområdene langs Akerselva. Planbehandlingen har skapt diskusjon. Det viser at byutvikling er krevende, sier miljøvernminister Børge Brende.

Avgjørelsen følger opp regjeringens politikk om at gamle industritomter ikke får ligge brakk. Ved å legge boliger og næringsliv i sentrum reduseres biltrafikken. Her vil det bli 500 boliger og 300 arbeidsplasser.

Miljøverndepartementet har bidratt vesentlig til opprustingen langs Akerselva. Det har ført til økt interesse for området fra private investorer.

Innsigelsen fra Riksantikvaren er ikke tatt til følge. Direktoratet ønsket en annen utnyttelse av eiendommen av hensyn til landskapsrommet og kulturmiljøet.

Waldemars hage, Oslo. Utbygger: Armada eiendom as. Ill. Dark arkitekter as.

Planmøte i Stavanger

Planlegging er politikk

– Alle vedtak i departementet er politiske! Når en sak havner på vårt bord, er det fordi interesser står mot hverandre. Avveiningen mellom dem er selvsagt politikk.

Dette sa statssekretær André Støylen, Miljøverndepartementet i sitt innledningsforedrag på planseminaret for fylkeskommuner og fylkesmenn i Stavanger 1.– 2. oktober 2002. Seminaret hadde nærmere 150 deltakere fra hele landet. Arrangør

var Miljøverndepartementet i samarbeid med Landsbruksdepartementet, SFT, Direktoratet for naturforvaltning og Riskantikvaren.

Støylen tok opp samspillet mellom nivåer i planlegging – oppover mellom regioner og sidelengs mellom sektorer. Å få dette samarbeidet til å fungere er en forutsetning for miljøriktige planer, mente Støylen.

– Miljøvern er ingen sektor, men et felles ansvar. Miljøproblemene reiser planutfordringer som går på tvers. Selv om problemene har sitt opphav i industri, samferdsel eller landbruk, er ikke løsningene nødvendigvis en oppgaver for én sektor alene, understreket han.

POLITISK FORANKRING,
Planlegging etter plan- og bygningsloven er basert

FOTO: SVEIN MAGNE FREDRIKSEN

André Støylen under sitt innlegg på planseminaret i Stavanger.

på folkevalgt styring og demokratiske prosesser, og Støylen understreket at også fylkeskommuner og statlige sektorer opererer i en politisk sammenheng

– Innsigelser og innspill må reflektere Regjeringens politikk, påpekte han, men innrømmet at det gjenstår en del før alle signalene fra departementene er godt nok samordnet.

FORMIDLING VIKTIG

Her har fylkene, både fylkesmann og fylkeskommune en viktig veilederrolle for sine kommuner.

– Dere representerer fagmiljøer med høy kompetanse og må formidle kunnskapen videre til kommunene, gjerne med utradisjonelle metoder og moderne kommunikasjonsteknologi. Kunnskapen om nasjonale og regionale interesser må bli så god at kommunene på forhånd vet når de kan forvente seg en innsigelse, framholdt Støylen.

ARENAER PÅ TVERS OG PÅ LANGS

Planleggerne trenger fora der fylkeskommunen, fylkesmannen og kommunene kommer i dialog helt fra planprosessene starter.

– Planlegging på regionalt nivå må bli en arena der kommune og stat ønsker å delta, og der statsetatene våger å løsrive seg fra rene sektorhensyn, sa Støylen i foredraget, og viste til Sem-erklæringen

– Her har regjeringen understreket at fylkeskommunen ikke skal være en overkommune, men at det ofte er viktig at arealspørsmål ses i en større sammenheng. Gode regionale og sektorovergripende planer gir grobunn for nytt samarbeid på tvers av grenser, og dermed for en positiv regional utvikling, sa statssekretær André Støylen på planseminaret i Stavanger.

SOM EN FYLKESMANN SER DET

– Når fylkesmannen, fylkeskommunen og kommunene skal planlegge sammen, kan det lett bli et trekantdrama, kommenterer fylkesmann Tora Aasland i Rogaland, også hun innleder på seminaret i Stavanger, der hun la vekt på å ikke feie konflikter under teppet.

– Regionalt samarbeid er ofte drakamp om arealer. Vi trenger arenaer og prosesser der vi kan kommunisere i stedet for å rope fra hver vår haug. Det er nødvendig å kunne forhandle om konflikter og ha som mål å øke den gjensidige forståelsen og respekten mellom nivåene, sa hun.

FOTO: SVEN MAGNE FREDRIKSEN

Fylkesmann i Rogaland, Tora Aasland.

I Rogaland har fylkesmannen blant annet "Eklesaksgrupper", som tar opp saker der kommunene er spesielt misfornøyde. Hva skyldes det? Hvorfor ble det slik? Hva kunne vi gjort annerledes? spør gruppa.

– Vi trenger definerte arenaer og prosesser, og vi trenger klare roller som skiller mellom myndighetsutøvelse og regional utvikling, mellom forvaltning og politikk, mente Aasland.

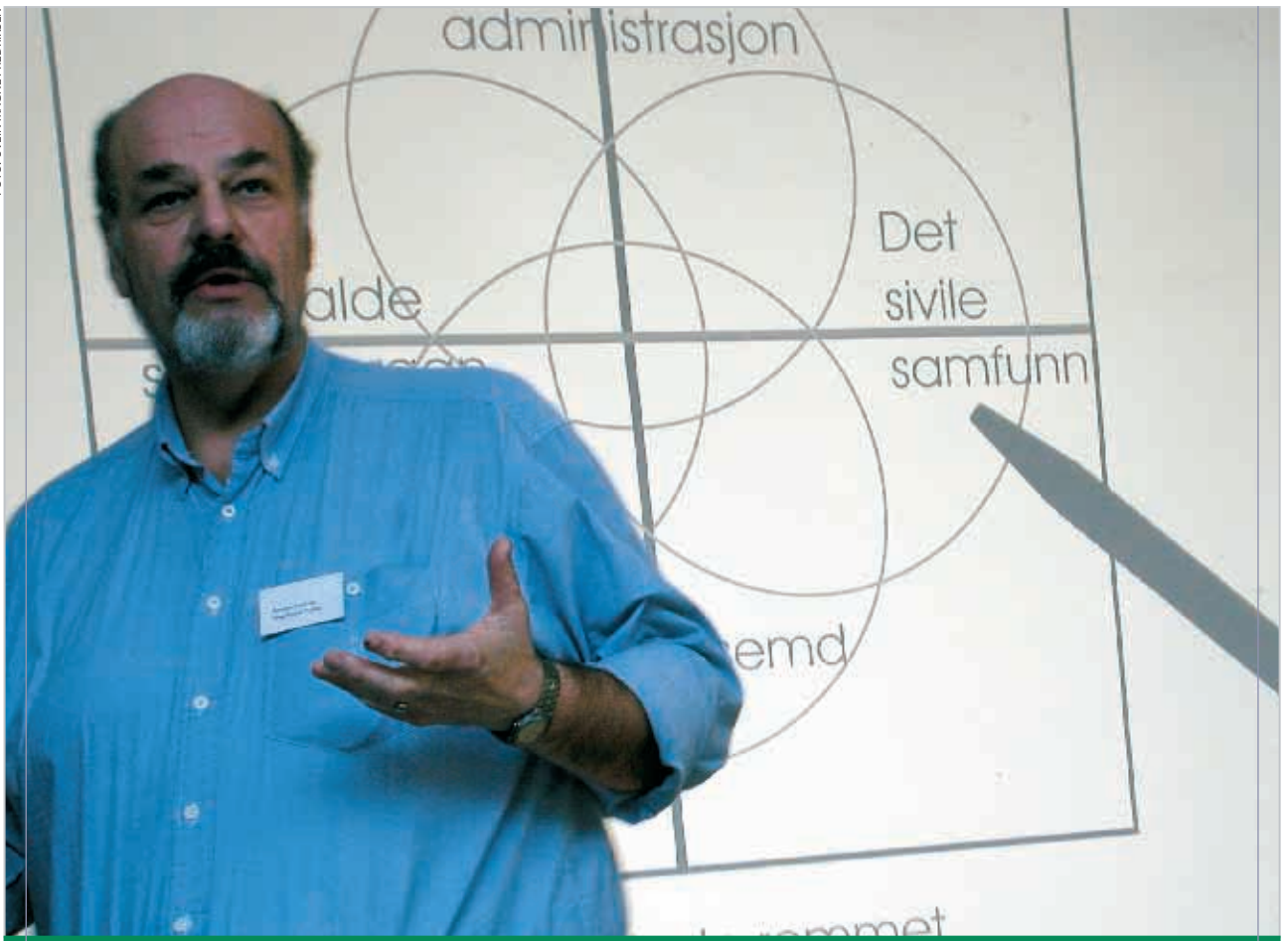
– Noen ganger må noen utøve myndighet og ta upopulære beslutninger. Det bør være forankret i et forvaltningsorgan som fylkesmannen med sterke faglige miljøer. Rollen som regional utvikler og pådriver er tiltenkt den nye fylkeskommunen, og vil fungere godt der, ikke minst hvis man får til et godt samarbeid mellom fylkesmann og fylkeskommune der begge parter har respekt for hverandres ulike roller. Forslaget om enhetsfylket kan lett bli en tvangstrøye, sa Tora Aasland.

FEIL MEDISIN

– Når medisinen ikke virker, hjelper det sjelden å øke dosene, sa professor Jørgen Amdam ved Høgskulen i Volda, i sitt innlegg på seminaret og utfordret den økonomiske teoriretningen som kritiserer de offentlige monopolene.

– Teorien hevder at offentlige monopol ikke bruker ressursene effektivt nok. Ressursfordelingen skal

Professor Jørgen Amdam.

være underlegen markedsmekanismene. Det kan det reises vitenskapelige innvendinger i mot, sa Amdam.

Han etterlyste mer forståelse og forskning om måten offentlig sektor fungerer på, og hvordan regionale nivå og sektorer samhandler. Her ser han gevinster, både i effektivitet og mindre byråkrati.

– Mellomnivået, fylkeskommunen, har en nøkkelrolle, sa Amdam, og etterlyste en mer bevisst partnerskapsstrategi der aktiviteten er proaktiv i stedet for reaktiv, og der dialog og forhandling avløser kommandoer.

– Vi trenger prosesser og arenaer som innbyr til frivillig arbeidsdeling og konstruktivt samarbeid. Jeg mener en desentralisert offentlig sektor kan fungere like effektivt som en sentralisert og markedsorientert når vi vet mer om prosessene som skal til, sa professor Jørgen Amdam.

FOTO: SVEIN MAGNE FREDRIKSEN

Stavanger havn.

Tema: Prosessledelse

Kurs i prosessledelse i plan og utviklingsarbeid

Forskere, planlovutvalget, praktikere og andre har påpekt at det er stort behov for økt prosesskompetanse i praksis. Det er stor interesse for pilotkursene "Prosessledelse i plan- og utviklingsarbeid" som gjennomføres i regi av Salten Regionråd og Møre og Romsdal Fylkeskommune.

SEVS TOK INITIATIVET

Sekretariatet for Etter og Videreutdanning i Samfunnsplanlegging (SEVS) satte høsten 2001 i gang med å utvikle og gjennomføre et landsdekkende kompetansetilbud i "prosessledelse i plan og utviklingsarbeid med vekt på samarbeid og medvirkning".

Kurskonseptet ble våren 2002 utviklet av Kunnskapsparken Bodø AS v/Tor J. Skogstad i samarbeid med SEVS, Universitet i Tromsø, Høgskulen i Volda, Konsulentmiljøer, Forum for Kommunale Planleggere og prosjektleder for prosessledertutdanningen i programmet "Miljøvennlige Attraktive Tettsteder", med prosjektleder Tove Krattebøl.

FOTO: HEIDI ROBERTSEN

Georg Heggelund, Jørgen Amdam og Tor J. Skogstad under pilotkurset i Saltenregionen.

FOTO: SVEIN MAGNE FREDRIKSEN

Prosjektleder "Miljøvennlige Attraktive Tettsteder, Tove Krattebøl.

DESENTRALISERT KURS MED MULIGHET FOR EKSAMEN

I kurskonseptet som nå utprøves vil det i løpet av tre samlinger, i tillegg til forelesninger og gjennomgang av teori, bli lagt stor vekt på praktiske øvelser og erfaringsutveksling.

SENTRALE TEMA ER:

- Planteori og praktisk planlegging med vekt på medvirking, mobilisering og samarbeid/partnerskap
- Kreativitet og kreativ problemløsning samt forberedelse av prosesser
- Prosessledelse med fokus på sosial og menneskelig dimensjon i slikt arbeid.

Deltakerne vil også få i oppgave å utarbeide en prosessplan med utgangspunkt i konkret plan og utviklingsarbeid.

Kurset kan gjennomføres enten som et kurs med kursbevis eller som et kompetansegivende kurs med fjerneksamen. Studiet teller da 10 studiepoeng.

Målgruppen er planleggere, prosjektledere, og administrative ledere på ulike nivå kommunalt og regionalt.

Det operative ansvaret for kursene har Tor J. Skogstad (tor.skogstad@hibo.no), mens Høgskulen i Volda v/Jørgen Amdam har ansvar for eksamensavviklingen. Kursene gjennomføres lokalt i regi av lokale institusjoner. Deltakerne bruker dermed ikke mye ressurser og penger på reise og opphold. Det er også et mål å danne lokale kompetansenettverk som kan fungere i ettertid.

TO PILOTKURS

Se www.salten.no se prosjekt eller www.mr-fylke.org/NM

Det ene kurset gjennomføres i regi av Salten Regionråd for regionens 10 kommuner og for deltakere fra regionalt nivå. De tre samlingene ble lagt til Hamarøy, Sulitjelma og Bodø. Det andre kurset gjennomføres i regi av Møre og Romsdal Fylkeskommune for de 10 kommunene i Møre og Romsdal som er tilknyttet prosjektene "Miljøvennlige Attraktive Tettsteder" og "Småsamfunns-satsingen". Samlingene er lagt til Rindalen, Molde og Håholmen.

Pilotkursene finansieres med 2/3 tilskudd fra henholdsvis fylkeskommunale midler i Nordland og fra statlige prosjektmidler i Møre og Romsdal og 1/3 gjennom deltakeravgift. Deltakeravgiften blir med denne finansieringen på kr 3.500,-.

Ut fra erfaringene høsten 2002 vil SEVS ta nærmere stilling til videreføringen av kursopplegget.

FOTO: ANNE DAG GJENDE

Deltager Jorunn Horgheim.

Jeg synes det er et matnyttig kurs som gir oss akkurat den kunnskapen og de metodene vi trenger i det daglige arbeidet og skulle ønske at flest mulig fikk tilgang til denne kunnskapen. Det å "snakke samme språk" og ha kunnskap om prosjektarbeid gjør at man samarbeider mer effektivt på kryss og tvers av de usynlige veggene vi ofte omgir oss med, sier Jorunn Horgheim.

FOTO: SVEIN MAGNE FREDRIKSEN

Internasjonal avtale om miljøvurderinger av planer, programmer, politikk og lovgivning

FNs økonomiske kommisjon for Europa (ECE) legger nå siste hånd på en protokoll om miljøvurderinger av strategiske beslutninger. Med dette menes planer (f. eks. overordnede areal-planer), programmer (f. eks. knyttet til sektorer), politikk (f. eks. forslag til politiske retningslinjer) og lov-

givning/forskrifter. Forutsetningen er at disse kan ha betydelige miljø- eller helsemessige virkninger som skal utredes nærmere. Utredningene skal inngå i beslutningsgrunnlaget. Forpliktelsene er bindende når det gjelder planer og programmer (og i stor grad sammenfallende med EU-direktivet om miljøvurderinger av planer og programmer), og mer fleksible når det gjelder politikk og lovgivning. Det gis regler om deltakelse fra offentligheten, og medvirkning fra miljø- og helsemyndigheter, og protokollen vil gjelde både nasjonalt og i grenseoverskridende sammenheng.

Forhandlingene ledes av avd dir Terje Lind i Planavdelingen, MD. Det forventes at protokollen vil bli vedtatt på "Environment for Europe"- miljøministermøtet i Kiev i mai 2003.

Norsk plan fikk god mottakelse på internasjonal konferanse

Arealplanlegging er et viktig virkemiddel for å integrere miljøhensyn i transportpolitikken, men bedre samarbeid mellom plan- og transportmyndigheter er nødvendig for å integrere miljøtankegangen i transportsektorens virkemiddelbruk. Dette forutsetter at planleggere blir flinkere til å forhandle, kommunisere og lytte.

EU retter sterkt fokus mot integrering av miljøhensyn i ulike sektorer. Som ledd i dette arbeidet arrangerte EU-Kommisjonen 10–11. oktober 2002 en konferanse om integrering av miljøhensyn i transportpolitikken.

Det finnes etter hvert mye kunnskap om hva som kjennetegner en miljøvennlig og bærekraftig transportpolitikk. Men hvordan får vi til dette i praksis? Her er noen smakebiter fra konferansen: Miljømyndigheter og transportmyndigheter må kommunisere bedre med hverandre og samarbeide tettere om politikktutviklingen. Alle parter bør gå inn i prosesser med et ønske om å lære av samarbeidspartneren underveis. Et godt resultat avhenger av at den som forbereder saken forstår beslutningstakernes rammebetingelser. Saker bør presenteres på en måte som viser vei til nøkkel-

faktorer som bør tillegges vekt når beslutningen fattes. Synliggjør valgmuligheter, risiko og usikkerhet fremfor å foreta viktige avveininger for beslutningstakeren.

Et eget verksted var viet bruken av planlegging som instrument for å integrere miljøhensyn i transportpolitikken. Prof. Tony May fra Universitetet i Leeds presenterte ferske forskningsresultater om sammenhengen mellom arealbruk og transport og praktiske råd om implementering. Vi fikk presentert konkrete eksempler fra Tyskland, Finland og Norge. Tyskland har prøvd ut boligsubsidiering i stor skala i Nordrhein-Westfalen. Her får befolkningen økonomisk tilskudd dersom de etablerer seg i nærheten av jernbanestasjoner. Finland har satset stort på jernbanen mellom Helsinki og Tampere, og på arealutvikling ved stasjonene. Norge presenterte fylkesdelplanen for langsiktig byutvikling på Jæren. Her har 10 kommuner klart å enes om transportsystem og utviklingsområder for framtidig vekst. Det norske eksemplet vakte stor interesse. Særlig i forhold til organiseringen av planarbeidet, hvordan de har lyktes med samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer og hvordan interessekonflikter er blitt løst underveis i planprosessen.

Les mer om hva planleggere bør gjøre for å få til en bedre integrering av miljø i transportpolitikken på konferansens hjemmeside:

<http://europa.eu.int/comm/environment/gpc>.

Her ligger konklusjoner fra alle verksteder samt alle innlegg som ble holdt på konferansen.

Veileder

Veileder T-1412 Digitale planer etter Plan- og bygningsloven

Veilederen gjelder for planer utarbeidet etter Plan- og bygningsloven og gjengitt på digital form. Den omfatter både utarbeidelse og overføring av den digitale gjengivelsen av planene, og er ment å være et supplement til Miljøverndepartementets basisveiledere:

- T 1382 Kommuneplanens arealdel
- T 1381 Reguleringsplan Bebyggelsesplan
- T 1377 Kartgrunnlag for plan- og byggesaksbehandling
- SOSI Plandata.

Veilederen er tenkt som et praktisk oppslagsverk og hjelpemiddel for alle som arbeider med gjengivelse av planer digitalt, både for forslagsstiller i planutarbeidelse og kommunale myndigheter ved mottak, bearbeidelse og forvaltning av den digitale gjengivelsen av planen. Hovedfokus settes på kommune (del)planer og reguleringsplaner, spesielt utarbeidelse av reguleringsplaner.

Innholdet i veilederen er ikke uttømmende, verken med hensyn til planfaglige, kartfaglige eller juridiske spørsmål. Den må derfor brukes sammen med lovtekst, forskrifter og de presiseringer og tolkninger som er gitt, og sammen med standarder, produktbeskrivelser, datamodell og annet veiledningsmaterieill på området.

Veilederen omfatter både utarbeidelse av de digitale planene og overføring av plandata til kommunens plandatabase. Den foreliggende førsteutgaven publiseres bare som PDF-dokument på Internett og på CD, og ikke som trykt utgave. For å lette bruken av veilederen er det lagt inn en rekke koblinger internt i teksten og til nettsider på Internett som det er vist til i veilederen. Veilederen vil bli oppdatert etter en tids erfaringer med bruken. Inntil videre vil oppdatering bare finnes på Internett. Tilbakemelding med synspunkter og forbedringsforslag gis til ko@md.dep.no.

Veilederen kan hentes opp her: www.planlegging.no gå deretter inn på publikasjoner i menyen til venstre. Direkte adresse til veilederen er slik:

<http://www.dep.no/md/norsk/publ/veiledninger/022041-220006/index-dok000-b-n-a.html>

For å spre kunnskaper om digital planlegging og bruk av veilederen ble det høsten 2002 kjørt en landsomfattende kursserie. Kurset gikk over 2 dager, med til sammen ca 300 deltakere, flest fra kommunene. Det vurderes flere liknende kurs, for å nå flere målgrupper.

Konferanse om byutvikling

Nordisk forskningskonferanse om bærekraftig byutvikling arrangeres i Oslo 15. og 16. mai 2003. Forskere, byråkrater, politikere og praktikere inviteres til å delta.

Konferansen vil bli gjennomført med plenumsforelesninger, gruppearbeider og eks-

kursjoner, heter det i en melding fra Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR).

Arrangører er NIBR og Nordisk samarbeidsnemnd for Bolig- og Byforskning (NSBB).

Påmeldingsfrist er 14. mars 2000, og prisen er kr 2000.

Mer informasjon:

www.nibr.no

eller e-post til

aud.tennoy@nibr.no

Eksempler på nye publikasjoner som er utkommet siste tiden.

De fleste kan bestilles hos Statens forurensingstilsyn (SFT)

www.sft.no/skjema.html, e-post: bestilling@sft.no.

Se også på internett på:

<http://www.odin.dep.no>, <http://www.dep.no/md>,

<http://www.miljo.no>.

FOTO: SVEIN MAGNE FREDRIKSEN

Utgiver: Miljøverndepartementet,
Avdeling for regional planlegging

Flere eksemplarer av denne publikasjonen
kan bestilles fra:

Statens forurensningstilsyn (SFT),
Strømsveien 96,
Postboks 8100 Dep. 0032 OSLO.
Telefon 22 57 34 00
Telefax 22 67 67 06

www.sft.no/skjema.html

E-post: bestilling@sft.no

Ansvarlig redaktør: Ekspedisjonssjef Tom Hoel

Redaksjon: Avdelingsdirektør Jarle Jensen,

rådgiver Harald T. Endresen,

rådgiver Svein Magne Fredriksen

Omslagsfoto: Svein Magne Fredriksen

Produksjon: www.gandalf.as

Trykk: www.kursiv.no

Opplag: 5000

Publikasjonen finnes på Internett:

www.planlegging.no/publikasjoner/plannytt

Denne publikasjonen er trykt på Munken Lynx

Nr. 1/2003

ISSN 1502-1467

T-1424

